

એવું કશું બની ગયું હમણાં બનાવમાં,
હિંમત સિવાય કોઈ ન આવે બચાવમાં.

જીવી શકું છું દોસ્ત ગમે તે અભાવમાં,
એથી ફરક નથી પડ્યો મારા સ્વભાવમાં.

સંજોગ, દુનિયા એવું કશું ના નડ્યું ને તો,
આવી ગયા લ્યો એ જ મગજના દબાવમાં.

ફરિયાદ તો હે સાથી તેં પહોળું કર્યાની છે,
કાણું તો છેકથી જ હતું મારી નાવમાં.

સાગરમાં જાણે કાંકરો નાખ્યો હો એટલી,
બસ થાય છે દુઃખોની અસર હાવભાવમાં.

એ કામનો હવે અહીં વેપાર થાય છે,
જે કામ આપણે કરી દેતા લગાવમાં.

છોડી જનાર કોના થયા જોયું તો થયું,
સાગર ત્યજીને માછલી પહોંચી તળાવમાં.

મારી ગઝલની તો જ હરીફાઈ થઈ શકે,
હૈયું ઉદાસ હો ને મગજ હો તણાવમાં.

નારાજગી, મોટાઈ કે છે આ સમજદારી કહો?
જેના ઉપર હક છે હવે ત્યાં પણ કશું કહેતો નથી.

જોનાર જાણે હું સુકાયો છું કે બેહદ વિસ્તર્યો
પણ હું એ જાણું છું કે પહેલા જેમ હું વહેતો નથી.

આ ભેદ એને ખ્યાલ આવી જાય તો સારું થશે,
એ એની પાસે છે પણ એની સાથે એ રહેતો નથી.

ગોટાળા થાય એના હિસાબોમાં તો ઈશ્વર શું કરે?
આર્થિક દશા સારી નથી ને એટલે મહેતો નથી.

તું કેમ મોટા જન્મમાં કંઈ પણ નથી બોલ્યો 'વિકી'?
ચૂપચાપ તો તું સાવ નાના જન્મ પણ સહેતો નથી.

સઘળું ગુમાવી શૂન્યથી સર્જન કર્યું હતું,
અમને વિચારશક્તિ મફતમાં નથી મળી.

આસક્તિએ કર્યા હતા હડધૂત કાયમી,
હે દોસ્ત! આ વિરક્તિ મફતમાં નથી મળી.

કરવા પડે છે કૈક અધમ માનવીના કામ,
ભગવાનને ય ભક્તિ મફતમાં નથી મળી.

આ ઘર ગુમાવી બેઠું છે માલિકને યુદ્ધમાં,
શૂરવીરવાળી તક્તિ મફતમાં નથી મળી.

ચારિત્રને ટકાવવા સ્વીકાર્યા છે અભાવ,
ખુદમાં જ ગમતી વ્યક્તિ મફતમાં નથી મળી.

મંજિલ તો એમાં સાવ મફતમાં મળી ગઈ,
ચાલ્યો'તો હું તો સુસ્ત ચરણને સુધારવા.

જ્યાં ના ગમ્યું ત્યાં પણ કર્યા સંબંધ આપણે,
આખું જીવન બગાડ્યું મરણને સુધારવા!

એનું હૃદય બદલવા પ્રયત્નો કર્યા છે એમ,
એક ઝાડવું મથ્યા કરે રણને સુધારવા.

પાગલ ગણીને સૌ પછી મારા ઉપર હસ્યાં,
હું તો હસ્યો તો ફક્ત સ્મરણને સુધારવા.

એ પથરો જ સૌથી વધારે ઘસાય છે,
આડા પડ્યા હતા જે ઝરણને સુધારવા.

મેં જાતે જ મૃગજળો ચિતર્યા હતા બધે,
જીવનની ઝંખનાના હરણને સુધારવા.

એમાં હજારો ક્ષણ ગઈ એ ખ્યાલ ના રહ્યો!
મથતો રહ્યો ન ગમતી બે ક્ષણને સુધારવા.

મુશ્કિલ કામમાં 'વિક્રી' બાળક બની જવું,
જે આયનો મૂકી દે કિરણને સુધારવા.

નથી શીખ્યા કદી એ જિંદગીમાં કામ ના આવે,
તમે સીતા નથી તો જિંદગીમાં રામ ના આવે.

બજારોના નિયમ હૈયા વિષયમાં કામ ના આવે,
ત્યાં સંગ્રહખોરી કરવાથી વધારે દામ ના આવે.

જે સારું કામ છે એમાં તરત પરિણામ ના આવે,
આ દુઃખનો વેશપલટો છે; ના, સુખ તો આમ ના આવે.

આ મજબૂતી મળી છે કામ કરવામાં ને લડવામાં,
પ્રભુ, તું જોજે મારા ભાગ્યમાં આરામ ના આવે.

આ વખતે મારે બસમાંથી ફક્ત દશ્યો જ જોવા છે,
કવિતા નહીં લખું જો વચ્ચે મારું ગામ ના આવે.

ખુમારી ને ઇરાદાના મિલનથી જન્મ લે હિંમત,
આ રીતે હાથમાં હથિયાર લીધે હામ ના આવે.

બને કે રોશનીને બદલે દીવો ઘરને સળગાવે,
જીવનમાં દર વખત ધાર્યા મુજબ અંજામ ના આવે.

કહે સાચું કહી દે હે કવિ કોણે રડાવ્યો'તો?
અમસ્તા કંઈ ખુમારીની ગઝલમાં જામ ના આવે.

પ્રભુ ચાલાક છે એથી જીવનમાં તમને મૂક્યા'તા,
કે બરબાદીમાં મારી ક્યાંય એનું નામ ના આવે.

ગંગાનું જળ હતો હું, હવે હું શરાબ છું,
જે પણ છું એ જગતના કરમનો ખિતાબ છું.

કોઈએ ના કહ્યું મને કે લાજવાબ છું,
તેથી હું બાગમાંથી હવે ફૂલછાબ છું.

માણસ મને શું પૂર્ણ કરે એની શું વિસાત?
ઈશ્વરથી પણ ન પૂરું થયું હું એ ખ્વાબ છું.

પહેલા હતો હું ફક્ત ભલાની પસંદગી,
બૂરાય ચાહશે હવે એવી કિતાબ છું.

મારા જીવનમાં આજથી કોઈ નિયમ નથી,
યાને હવે હું કાંટા વગરનું ગુલાબ છું.

પુણ્યોના તેલ પર હતો ત્યારે દીવો હતો,
ઊર્જા છે પાપની તો હવે આફતાબ છું.

દુનિયા હવે જ દેશે મને ફાયદો 'વિકી',
દુનિયાથી પણ હવે હું વધારે ખરાબ છું.

ન કોઈ છે તો હું રાખું છું વેદના ઘરમાં,
છે ધ્યેય કે ગમે તે રીતે ઘર ભર્યું લાગે.

સળગતું હોય તો એમાં શી રીતે રે' કોઈ?
હું તમને દઈશ હૃદય જ્યારે એ ઠર્યું લાગે.

ટકોરા કેમ પરિચિત જણાય છે આજે?
જો, પેલું ખૂબ જૂનું દુઃખ પરત ફર્યું લાગે!

વ્યથાઓ આટલી હરખાય ના અમસ્તી કંઈ
ફરી જીવનમાં નવું સ્વપ્ન અવતર્યું લાગે.

દે એવી દૃષ્ટિ કે સુખ જાય જો જીવનમાંથી,
તો મનને વૃક્ષનું એક પાંદડું ખર્યું લાગે.

જીવન તો મારા હિસાબે નથી જીવાયું પણ,
હો આપઘાત તો મેં કેક તો કર્યું લાગે.

કશું ન સૂઝે તો આંખો કરી લે બંધ 'વિકી',
એ બહાને જગને જરા ધ્યાન તો ધર્યું લાગે.

ના યારથી થશે ના તો પરવરદિગારથી,
દુઃખ કમ થશે તો એ થશે કેવળ સ્વીકારથી.

હૈયાથી હોઠ સુધી કદી જઈ નથી શક્યા,
શબ્દો ઢળી પડ્યા'તા જે સમજણના ભારથી.

ખોટો છે તોય એને કશું ના કહીશ તું,
ચાલે છે દોસ્ત તારું ઘર એના પગારથી.

કેદીની આંખમાં પછી અશ્રુરૂપે રહ્યું,
છૂટી ગયું જે સત્ય બધા પત્રકારથી.

માણસ વિશે ને એના અનુભવ વિશે કહું?
જે એકથી થયો છે એ થાશે હજારથી.

સમજી ગયો કે સો ટકા આ પ્રેમરોગ છે,
અવળી અસર પડી જે રીતે સારવારથી.

કંઈ ના ગયું જ્યારે સનમ, મિત્રો, ખુદા કે ઘર ગયું,
ત્યારે બધું ચાલ્યું ગયું'તું જ્યારે મારું સ્તર ગયું.

બે જાણની વચ્ચે કોઈ ત્રીજું એ રીતે આવ્યું હતું,
જાણે કે ગમતું દશ્ય જોતી આંખમાં કસ્તર ગયું.

ઘરડી મા ગઈ તો લોક બોલ્યા, 'દીકરો છુટ્ટો થયો.'
પણ દીકરો સમજી ગયો : બોજો નહીં બખ્તર ગયું.

એવી ખબર નહોતી હવે અઘરું વજન દેશે જીવન,
ભણતર પત્યું ત્યારે કહ્યું'તું, 'હાશ! લ્યો દફતર ગયું.'

એ ન્યાય માટે કોર્ટમાં પહોંચ્યા હતા વિશ્વાસથી,
પણ ન્યાય તો દીધો નહીં, હા એમનું ખેતર ગયું.

બીજાના ઘર બાજુ ગયા તો માત્ર બે ત્રણ દુઃખ ગયા,
શાયરના ઘર બાજુ ગયું તો આખું એક લશ્કર ગયું!

કલિયુગના માનવ જોઈ મનમાં થાય છે એવું 'વિકી',
કે પૂમડું એમ જ રહ્યું છે કિન્તુ એ અત્તર ગયું.

કોઈના આંસુ પર જરા તડકો પડ્યો હતો,
ને સૂર્ય જેવો સૂર્ય ત્યાં ઝાંખો પડ્યો હતો.

રાજી રહ્યો છે એટલે એકાંત મારા પર,
શંકા વિષયમાં રોજ હું સાચો પડ્યો હતો.

આવે છે એટલે મને ઈશ્વર ઉપર દયા,
માણસ પિછાણવામાં એ કાચો પડ્યો હતો.

એ પ્રેમ છે કે તમને મેં કંઈ પણ કર્યું નહીં,
દુશ્મનને પૂછ કેટલો અઘરો પડ્યો હતો.

મારા જીવનમાં આવ્યા હતા એ રીતે તમે,
બાકસમાં આવી જાણે કે તણખો પડ્યો હતો.

આંખો ઉપર તમે જ છવાઈ ગયા હતા,
નહિતર અહીં વિકલ્પનો ઢગલો પડ્યો હતો.

લાગ્યું તું કે આ પીડા હવે આખરી છે પણ,
પીડાના પેજમાં તો ત્યાં ફકરો પડ્યો હતો.

જેને તું રાત સમજે છે એ બીજું કશું નથી,
મારી નિરાશ આશનો ટુકડો પડ્યો હતો.

અમને કોઈ સમાજ કેમ નડે?
દરિયો થઈને જહાજ કેમ નડે!

એમ નડતું રહ્યું મરણને જીવન,
ઊંઘટાણે અવાજ કેમ નડે.

નગ્નતામાં કદી નથી નડતી,
આ શરમ પ્રેમમાં જ કેમ નડે?

એમ નડતી રહી દયા કાયમ,
નીચા દરવાજે તાજ કેમ નડે.

નડશે સારા વિચારને દુનિયા,
શર્ટને ઢીલું ગાજ કેમ નડે.

કાલના પુણ્ય કાલ પૂરા, તો
કાલના પાપ આજ કેમ નડે?

ખુશ થવામાં સ્મરણ નડે છે એમ,
દેવું ચૂકવતા વ્યાજ કેમ નડે.

સારું થયું કે આટલું શીખ્યો હતો કોમર્સમાં,
મૈત્રી હો કે હો પ્રેમ સમજી લઉં છું હું નિદર્શમાં.

એ કારણે મારુ જીવન કાયમ રહ્યું ઉત્કર્ષમાં,
ખિસ્સામાં પૈસા રાખ્યા ને માની દુવાઓ પરસમાં.

હું શું કરું પણ મારી આ તાસીરનું હું શું કરું?
શાંતિમાં લાગે કે મજા પડતી હતી સંઘર્ષમાં.

ઈર્ષા ન કર મારી સમજની આટલી ઈર્ષા ન કર,
દસ વર્ષમાં વેઠયું તેં એ વેઠયું છે મેં એક વર્ષમાં.

ભૂકંપ તો બહાનું હતું એના મિલન માટે ફક્ત,
કે જીવ છતનો તો હતો વર્ષોથી એની ફર્સમાં.

હું એટલે માની છબીને સંભળાવું છું 'વિકી'
બીજું તો સાલું કોણ રાજી થાય મારા હર્ષમાં?

જે સંબંધો તરફ જાયે એ રસ્તા ટાળવાના છે,
પરાણે પણ ચરણ એકાંત બાજુ વાળવાના છે.

મને જે ફૂલ સમજી તોડવા આવ્યા એ શત્રુઓ,
હજુ તો ફક્ત દાઝયાં છે હજુ તો બાળવાના છે.

તમે ભેટ્યા પરંતુ ફક્ત ઉપરથી જ ભેટ્યા છો,
ને મારે તો થિજેલા આંસુને ઓગાળવાના છે.

વચનની સંખ્યા જોનારા તો એના પક્ષમાં જાશે,
પણ એને આપવાના છે ને મારે પાળવાના છે.

ઉદાસી, સુખને પણ મળવા દિવસ તો આપવો પડશે,
કહી દે તારી સાથે કેટલા દી ગાળવાના છે?

આ દુનિયામાં રહીને શુદ્ધ પાછા સ્વર્ગમાં જાવું,
લ્યો જાણે મેલા જળમાં વસ્રને ખંગાળવાના છે.

સિદ્ધ લોકો પાસે બસ એ શીખવાનું હોય છે,
સારા બનવાનું નથી બસ લાગવાનું હોય છે.

એટલે મેં ઊંઘવું ઓછું કરી દીધું સનમ,
મારા સપનામાં તમારે જાગવાનું હોય છે.

દુઃખ વિશે અફસોસ થોડો થાય છે એ કારણે,
આપણા છે તો ય અંતર રાખવાનું હોય છે.

જે સતત હાજર રહે એની કશી કિંમત નથી,
આ હવા પાસેથી સૌએ શીખવાનું હોય છે.

તે છતાં પણ થઈ ગયો છે કેમ તારાથી લગાવ?
યાદ છે કે એક દિ પાછા જવાનું હોય છે.

આ જીવન થોડું સમય, થોડું વ્યથાઓ લઈ જશે,
જે બચે એ મોત માટે રાખવાનું હોય છે.

મારા જીવનમાં દુખ ઘણા છે પણ દરેક દુખ,
સાગરમાં એક વહાણ છે બીજું કશું નથી.

જે છે એ આપવા તો હું તૈયાર છું તને,
પણ પાસે ફક્ત પ્રાણ છે બીજું કશું નથી.

આ લાગણી ને પ્રેમને જો સંપત્તિ ગણો,
તો સૌને એની તાણ છે બીજું કશું નથી.

હૃદયી વધારે કોઈને પણ મારું ચાહવું,
પીડા તરફ પ્રયાણ છે બીજું કશું નથી.

બીજાના દુઃખથી દુખ થયું એમાં નવાઈ શું?
‘માનવ છું’નું પ્રમાણ છે બીજું કશું નથી.

ને આપણા મિલનમાં બસ અડચણ છે એક આ,
હું જળ ને તું ચઢાણ છે બીજું કશું નથી.

આ ધારદાર ગઝલો ય મારી કલા ક્યાં છે,
મારું જીવન સરાણ છે બીજું કશું નથી.

એવું નથી કે સુખને નથી જાણતો ‘વિકી’,
પણ ફક્ત ઓળખાણ છે બીજું કશું નથી.

બધાને એમ કે ફરિયાદરૂપે ગાળ ટેકે છે,
ન વાગે કોઈને એથી ગગનમાં દષ્ટિ ફેંકે છે.

હતી તકલીફ મારા સ્વરમાં એ સમજી ગયો છું હું,
જો સાધ્યું મૌન તો આખું આ વ્યક્તિત્વ ગહેકે છે.

મને કચડયો એ ના જો, પ્રશ્ન મારી પુષ્પતાનો છે,
તું એના હાથ સૂંઘી જો શું એ થોડાંય મહેંકે છે?

પરિશ્રમ કાલે મારા ભાગ્યમાં લખશે કશું સારું,
એ હમણાં તો અગાઉ જે લખેલું છે એ છેકે છે.

હું કંઈ ઢોંસો નથી કે એક તરફ શેકાઈને પૂરું,
જીવન તો માણસોને રોટલીની જેમ શેકે છે.

હજુ પણ કૈક ઠોકર ભાગ્યમાં બાકી હશે સાલી,
વધારે નહીં છતાં હૈયું હજુ ક્યારેક બહેકે છે.

તમે પ્રગતિ ગણો છો પણ ખરેખર છે નહીં મિત્રો,
કવિ તો બસ વધુ પડતા નિયમની વાડ ઠેકે છે.

પ્રભુના પગ નીચેથી એક દી ધરતી ખસાવી દઈશ,
હું જાણી લઉં અગર આકાશ સાલું કોના ટેકે છે?

બધી જ વાતે મજા આજકાલ લાગે છે,
આ સુખ નથી આ સમયની જ ચાલ લાગે છે.

સૂરજથી ઘર બળ્યાંના દાખલા નથી જગમાં,
મને તો મોટી મુસીબત મશાલ લાગે છે.

એ સ્વપ્ન થઈ જશે જો એ બીજી વખત આવ્યો,
ભલે ને હાલ એ કેવળ ખયાલ લાગે છે.

જો આજ રોઈ લઈએ તો વાંધો નહીં આવે,
કે આજ આખી ગલીમાં ધમાલ લાગે છે.

ક્યા ધરમની છે આ વેદના કહો કોઈ?
કે મારા આંસુડા જેને હલાલ લાગે છે!

અહીંયા આવે તો સુખ લપસી જાય છે તરત જ,
જીવન, તું કોઈનો આંસુ ભીનો ગાલ લાગે છે.

કોઈને છેક ભીતર સ્પર્શવા ચહુ ત્યારે,
મને આ મારી ત્વચા પણ દીવાલ લાગે છે.

એ જે કહે એ બધું થાય છે હકીકતમાં,
હવે મને તો આ શંકા ત્રિકાલ લાગે છે.

મજા, ખુશી, જરા રાહત... કશું નથી એમાં,
આ ધરતી કોઈ અભાગીનું ભાલ લાગે છે.

બચાવે છે ફક્ત એ બે ત્રણ પ્રહારથી પહેલા,
પછી તો આખું જીવન એ જ ઢાલ લાગે છે

જાતે પ્રગટ થશે...

મને તમારી બહુ ચિંતા થાય છે કારણ
તમારી પાસે મને બે રૂમાલ લાગે છે.

જગત નડ્યું છે મને એ હદે કે શું કહેવું,
જો કોઈ ના નડે તો એ ય વ્હાલ લાગે છે.

મને મળી ગયું છે કોઈ એવું આજ 'વિકી',
કે આખું વિશ્વ હવે પાયમાલ લાગે છે.

જાતે પ્રગટ થશે...

જિંદગી સુધારવા અવસર જડ્યા'તા એક બે,
પણ નિયમ મારા જ આવીને નડ્યા'તા એક બે.

એમને જશ ના મળ્યો કે એમણે લાવી સવાર,
આભમાંથી જે કિરણ પહેલાં પડ્યાં'તાં એક બે.

છળ થયાનું દુઃખ કર્યું ઓછું કલાએ એમની,
એમને નક્કર બહાનાં આવડ્યાં'તાં એક બે.

તોય લાગ્યું એમ કે આખી ય આ દુનિયા નડી,
આમ વાસ્તવમાં મને લોકો નડ્યા'તા એક બે.

કોણ જાણે કેમ આ આખુંય મન ગંધાય છે!
સ્વપ્ન તો એમાં નહિતર બસ સડ્યા'તા એક બે.

મન જો દરિયો હોત ને તો આમ ના ડહોળાત કંઈ,
નાના નાના વહેમ તો કેવળ પડ્યા'તા એક બે.

ભૂલ લાંબા માર્ગની ક્યાં છે કે પૂરા થઈ ગયા?
ભૂલ મારી કે મેં મનસૂબા ઘડ્યા'તા એક બે.

માન કેવળ એ વિચારો પર રહ્યું છેવટ સુધી,
દુર્દશામાં જે ટકી રહેવા લડ્યા'તા એક બે.

એમને ખુશ કરવા હું મારું રુદન ભૂલી ગયો,
માણસો જે મારી પીડામાં રડ્યા'તા એક બે.

હા, મારા જેવો મૂર્ખ પણ એકાદ જોઈએ,
આ હોશિયાર વિશ્વમાં અપવાદ જોઈએ.

અફસોસ કે બધાને મળ્યા છે ફક્ત ચરણ,
ને દોડી, આવી, ભેટવા ઉન્માદ જોઈએ.

જીવન વિશે છે મારો અભિપ્રાય આટલો,
ટૂંકું મળે તો ચાલે પણ આઝાદ જોઈએ.

તડકો દુઃખોનો છે અને ખાતર વિચારનું,
હિંમતરૂપી હવે જરા વરસાદ જોઈએ.

એવા પ્રભુના મંદિરે શું હાથ જોડવા?
જેને દુવા સ્વીકારવા પરસાદ જોઈએ.

એવી ગઝલ લખું ને તો ઘિસ્કાર છે મને,
કે જેને જીવવા બધાની દાદ જોઈએ.

જેને ઊભો કરીને હું ભગવાન થઈ શકું,
એક શબ્દ મારે એ હદે બરબાદ જોઈએ.